

ΜΕΓΑΛΩΝΟΝΤΑΣ ΠΑΙΔΙΑ
ΓΙΑ ΤΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΜΑΜΑΛΑΚΗΣ

ΜΕΓΑΛΩΝΟΝΤΑΣ ΠΑΙΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Ορθόδοξες κατευθύνσεις παιδαγωγίας

Πρόλογος:
Ελένη Καραγιάννη

Μετάφραση:
Χρήστος Μακρόπουλος

Επιμέλεια έκδοσης:
Βασίλης Αργυριάδης

Ἐν πλῶ

Τίτλος πρωτοτύπου: *Parenting Toward the Kingdom –
Orthodox Principles of Child Rearing*

© 2016 Philip Mamalakis, PhD

*All rights reserved. Published by arrangement with the original publisher,
Ancient Faith Publishing (formerly known as Conciliar Press)*

© (Για την ελληνική γλώσσα) Εκδόσεις 'Εν πλῶ

Κολοκοτρώνη 49, Αθήνα 105 60

Τηλ.: 210 3226343 - Fax: 210 3221238

e-mail: info@enploeditions.gr

www.enploeditions.gr

www.facebook.com/enploeditions.gr

Α΄ έκδοση: Μάρτιος 2018

ISBN: 978-960-619-019-3

*Δεν μπορώ να αφιερώσω αυτό το βιβλίο στη Γεωργία, τη γυναίκα μου,
επειδή τούτο το βιβλίο είναι δικό της όσο είναι και δικό μου.
Μαζί πορευόμαστε στο ταξίδι της ανατροφής των παιδιών μας,
και μαζί «γράφουμε» αυτές τις γραμμές.*

*Αφιερώνουμε από κοινού αυτό το βιβλίο:
Στους γονείς μας, Μάρκο και Αγγέλικα Μαμαλάκη
και Γιώργο και Δωροθέα Λάμπρου.
Μας δώσατε το καλύτερο πράγμα που θα επιθυμούσε ένα παιδί:
τον εαυτό σας ολόκληρο. Οι θυσίες σας και η αγάπη σας
διαμόρφωσαν το ποιοι είμαστε και το πώς μεγαλώνουμε
τα δικά μας παιδιά.*

*Και στα παιδιά μας,
Κυράννα, Αλεξάνδρα, Κασσιανή, Νικολία, Μάρκο, Γιώργο, και Αλέξη,
που μας έδωσαν, πέρα απ' το υλικό γι' αυτό το βιβλίο, μια γεμάτη ζωή.*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	11
Εισαγωγή	15

ΑΞΙΩΜΑ I: Στον νου μας πάντοτε ο σκοπός

1. Σκεφτόμαστε μακροπρόθεσμα	25
2. Με ποιο τρόπο μαθαίνουν τα παιδιά	41

ΑΞΙΩΜΑ II: Ανταπόκριση ναι, αντίδραση όχι

3. Ανταπόκριση στα παιδιά μας	57
4. Γιατί τα παιδιά συμπεριφέρονται άσχημα;	83

ΑΞΙΩΜΑ III: Κατανοούμε τις προσπάθειες στην προοπτική των αξιών και αρετών της Βασιλείας του Θεού

5. Κατονομάζοντας τον αγώνα του παιδιού	111
6. Διαχωρίζοντας τον δικό μας αγώνα από αυτόν του παιδιού	145

ΑΞΙΩΜΑ IV: Διαχωρίζοντας τα συναισθήματα από τη συμπεριφορά

7. Συνταχθείτε με τα συναισθήματα	165
8. Όρια στη συμπεριφορά	195
9. Στρατηγικές για τη θέσπιση ορίων	207
10. Καθορίζοντας όρια μαζί με το παιδί	233
11. Όταν τα παιδιά αντιστέκονται... ..	255
12. Η σημασία των συνεπειών	287
13. Ορίζοντας τις συνέπειες	307

ΑΞΙΩΜΑ V: Διδάσκοντας τη χαρά της υπακοής

14. Η χαρά της υπακοής	329
15. Καλλιεργώντας μια κουλτούρα ακρόασης στο σπίτι	347

ΑΞΙΩΜΑ VI: Διδάσκοντας τη χαρά της μετάνοιας

16. Μετάνοια	367
17. Η χαρά της μετάνοιας	383
18. Ενθαρρύνοντας τη μετάνοια και την εξομολόγηση μέσα στο σπίτι	395
Ευχαριστίες	415
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	417

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η σοφία μάς οδηγεί στην παιδική ψυχή.
Pascal

Αυτό το βιβλίο περιέχει μια πρόταση ζωής ενάντια στον κατακερματισμό, καθώς υπερασπίζεται τη σύνθεση ανάμεσα στον ρόλο του γονιού και στον ρόλο του ειδικού ψυχικής υγείας, ανάμεσα στην ήδη αποκτηθείσα γνώση και στην επιθυμία να παραχθεί η καινούργια προσωπική θεωρία, ανάμεσα στην πίστη στον Θεό και στην έμπρακτη εφαρμογή της.

Είναι πολύ απαιτητικό να μπορεί να συνδυαστεί ο ρόλος του γονιού με τον ρόλο του συμβούλου ψυχικής υγείας. Είναι πολύ απαιτητικό στην ανατροφή των παιδιών ο γονιός να αγωνίζεται δεσμευμένος στις ίδιες αρχές που προτείνει ως ειδικός στους άλλους.

Ο συγγραφέας τολμάει μια διαφάνεια, όπου αξιοποιεί τον πλούτο που προσφέρει μια μεγάλη οικογένεια και διανθίζει τις θεωρητικές του προσεγγίσεις εισάγοντας τη συμμετοχή του βιώματος στη νοητική επεξεργασία.

Εμπιστεύεται με τρυφερότητα στα χέρια μας πολλές σημαντικές φράσεις και αποφθέγματα που τον άγγιξαν στην αναζήτηση κατεύθυνσης στη ζωή, γιατί συντονίστηκαν με τον βαθύτερο εαυτό του και τις επιθυμίες του, φράσεις που έχει αγαπήσει, φράσεις στις οποίες πιθανώς έχει καταφύγει σε απαιτητικές στιγμές του βίου. «Είμαστε και οι υπογραμμίσεις μας». Αγωνίζεται να είναι συνεπής αφ' ενός, αφ' ετέρου να μεταβολίσει ό,τι τον έχει εμπνεύσει και να το εκφράσει με τον δικό του τρόπο.

Ο συγγραφέας υποστηρίζει πόσο σημαντικό είναι στην ανατροφή των παιδιών να ενδιαφερόμαστε για το πνευματικό

σε συνάρτηση με το υλικό, δηλαδή τόσο για την ψυχή, όσο και για το σώμα των παιδιών.

Πόσο σημαντικό είναι να δίνουμε αξία στη στιγμή, ως τη δύναμη του παρόντος, ως ευκαιρία φροντίδας, διαπαιδαγώγησης, κυρίως ως ευκαιρία συνάντησης με το πρόσωπο του παιδιού.

Αναζητούμε πετυχημένες φράσεις στη διαπαιδαγώγηση, αναζητούμε πετυχημένες συμπεριφορές, αλλά το πιο σημαντικό είναι αυτό που παράγεται όταν έρθουμε πρόσωπο με πρόσωπο με το παιδί και δούμε την αλήθεια του και καταλάβουμε την επιθυμία του. Τίποτα πιο αξιόπιστο από τη γνώση που δημιουργείται μέσα στην αγαπητική σχέση. Δεν πρόκειται για συμβιβασμό και παραχώρηση, αλλά για διεύρυνση.

Ανεκτίμητης αξίας η σχέση του ζευγαριού ως βιωμένη αγάπη, ως προσωποποίηση της ψυχοσωματικής ενότητας.

Συνεχώς στην οικογένεια συμβαίνουν ταυτόχρονα πολλά πράγματα και οι γονείς καλούνται να τα νοηματοδοτήσουν. Απαραίτητη η εσωτερική διεργασία του γονιού, προκειμένου να προσεγγίσει το παιδί, απαραίτητη η προσωπική διαδρομή προτού εκφραστεί η γονεϊκή στάση απλώς ως διαχείριση προβλημάτων.

Τα παιδιά γνωρίζουν πολύ καλά αν οι γονείς εκφράζονται παρορμητικά, ή αν αντέχουν να επεξεργάζονται, εκπαιδεύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο και τα παιδιά να στρέφονται με εμπιστοσύνη στα μεταλλεία της καρδιάς.

Τα παιδιά γνωρίζουν επίσης αν τα αφουγκράζονται οι γονείς, αν επιτρέπουν την αλληλεπίδραση μαζί τους, αν μονοπωλούν το δικαίωμα να τους καταλαβαίνουν τα παιδιά. Πώς θα μπορέσει ο γονιός να εμπνεύσει τη μετακίνηση του παιδιού, αν ο ίδιος δεν αντέχει να έρθει στη θέση του παιδιού και να το κατανοήσει; Πώς θα είναι σε θέση να οδηγήσει ο γονιός το παιδί αν δεν έχει προηγηθεί η γενναιοδωρία του να το ακολουθήσει;

Τι μας μαθαίνουν τα παιδιά;

Οι χαριτωμένες απόπειρες επικοινωνίας τους με τον κόσμο, τα λόγια, οι λέξεις που συχνά καταγράφουμε για να μην ξεχάσουμε, οι παιδικές απορίες καθώς προσεγγίζουν το μεγαλείο και την τραγικότητα της ζωής, μας καλούν να διευρύνουμε τους ορίζοντες του νου και της καρδιάς. Για χάρη τους, απαντούμε ξανά στα θεμελιώδη ερωτήματα της ύπαρξης.

Και όπως ξέρουν με απόλυτη βεβαιότητα να εισδύουν και να αποκαλύπτουν τα πιο σκοτεινά σημεία μας, αντίστοιχα μας δίνουν την ευκαιρία να ανακαλύψουμε τις ατελείωτες δυνατότητές μας.

Τι μας μαθαίνουν τα παιδιά;

Τη σοβαρότητα με την οποία αντιμετωπίζουν το παιχνίδι.

Την ανεξάντλητη επιθυμία για ζωή.

Τη δύναμη της καινούργιας αρχής.

Τον ενθουσιασμό να αρχίζουμε ξανά και ξανά, ακριβώς όπως το παιδί που μαθαίνει να περπατάει.

Το μεγαλείο της συγχώρεσης, καθώς τα παιδιά συγχωρούν και ξεχνούν, για να ξαναρχίσουν να παίζουν.

Τη δύναμη του σπόρου, τη δύναμη της πρώτης ανοιξιάτικης μέρας.

Την αδιάλειπτη επαφή με την πραγματικότητα, καθώς τα παιδιά είναι πιο κοντά στην εποχή τους.

Τη δυνατότητα να αλλάζουμε και να μεγαλώνουμε, καθώς η γονεϊκή ιδιότητα εξελίσσεται συνεχώς, αλλάζουν οι ανάγκες των παιδιών και απαιτούνται καινούργιες δεξιότητες.

Την απέραντη δέσμευση στη ζωή, αν συνειδητοποιήσουμε ότι λειτουργούμε ως πρότυπα, ότι τα παιδιά καλωσορίζουν τις θετικές αλλαγές μας, ότι μέχρι την ώρα του ύστατου αποχαιρετισμού, διδάσκουμε και εμπνέουμε.

Παραμένει πάντα στόχος και όραμα:

Να γίνει το σπίτι καταφύγιο, παραμυθία, χώρος άθλησης,

χώρος υπέρβασης, χώρος δημιουργίας, χώρος απόκτησης δεξιοτήτων ζωής, χώρος που ευνοεί την ανάδυση κάθε προσώπου ως μοναδική εικόνα του Θεού, χώρος μοιράσματος με τους σημαντικούς άλλους, εφελτήριο για το άνοιγμα προς τα έξω.

Αυτοί οι αγαπημένοι μας ατελείς άνθρωποι... καθώς ψηλαφούμε το μεγαλείο της αγάπης σε πείσμα της συνειδητοποίησης της ανθρώπινης ατέλειας.

Ελένη Καραγιάννη

Παιδοψυχίατρος, Υπαρξιακή Ψυχοθεραπεύτρια
ζευγαριού, οικογένειας και ομάδας,
Εκπαιδύτρια και Επόπτρια ψυχοθεραπευτών

Εισαγωγή

Αιτία όλων, των καλών και των κακών, είναι η ανατροφή.

Αγίου Θεοφάνη του Εγκλείστου,

Συμβουλές ενός Αγίου για την ανατροφή των παιδιών

Ένα Σάββατο, καθώς προετοιμάζα στο γραφείο μου μια Ομιλία περί γονεϊκότητας, με διέκοψαν οι κόρες μου, Αλεξάνδρα και Κασσιανή, ηλικίας (τότε) έξι και πέντε ετών αντίστοιχα, οι οποίες μάλωναν για κάτι. Έπαιζαν στον καναπέ ή, για να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι... με τον καναπέ, φτιάχνοντας ένα φρούριο με μαξιλάρια και κουβέρτες. Φαίνεται πως κάποια από τις δύο δεν έκανε κάτι σωστά ή κάτι τέτοιο. Όσο η διαφωνία τους εντεινόταν, τόσο δυνάμωναν οι φωνές τους. Στρίγγλιζαν η μία στην άλλη, τραβολογώντας την αθώα κουβέρτα.

Η πρώτη μου ενστικτώδης αντίδραση ως γονιός, όπως μπορεί κανείς να φανταστεί, ήταν να βάλω τις φωνές. «Σταματήστε να μαλώνετε», ξεφώνισα, με όλη την πειθώ του γονιού που για κανένα λόγο δεν θα ήθελε να σταματήσει αυτό που κάνει. Υποθέτω πως ήλπιζα ότι, παρά το καταγεγραμμένο ιστορικά πλήθος των αποδείξεων περί του αντιθέτου, θα σταματούσαν αυτό που έκαναν, θα με κοιτούσαν, και θα μου έλεγαν περίπου τα εξής: «εντάξει μπαμπά, θα τα βρούμε μόνες μας για να μπορέσεις εσύ να συνεχίσεις τη δουλειά σου».

Αποκρίθηκαν, ωστόσο, με τρόπο που άρμοζε πολύ περισσότερο στην ηλικία τους. Σταμάτησαν για μια στιγμή, με κοίταξαν, και... συνέχισαν τον καυγά τους. Ήθελα να συνεχίσω τη δουλειά μου, κι έτσι ήμουν έτοιμος να κάνω αυτό που οι περισσότεροι γονείς μπαίνουν στον πειρασμό να κάνουν όταν τα παιδιά τους δεν ακούνε με την πρώτη: να τους πω ξανά να

σταματήσουν να μαλώνουν, ίσως πιο δυνατά αυτή τη φορά. Ήμουν έτοιμος, λοιπόν, για μια ακόμα μάταιη απόπειρα αυτού που αποκαλώ «εξ αποστάσεως γονεϊκότητα» –να δίνεις παραγγέλματα από απόσταση με την ελπίδα πως δεν θα χρειαστεί να σταματήσεις αυτό που κάνεις για να πας ως εκεί– όταν πρόσεξα πως η οθόνη του υπολογιστή μου ήταν γεμάτη από ιδέες και στρατηγικές πάνω σε αυτά τα θέματα. Και διαπίστωσα, κοιτώντας την οθόνη μου, πως υπήρχαν πολλές επιλογές στη διάθεσή μου.

Θα μπορούσα να πω στις κόρες μου μερικές ακόμα φορές να σταματήσουν να μαλώνουν ή να κάνουν ησυχία. Θα μπορούσα να τις αγνοήσω. Θα μπορούσα να τις διώξω από το γραφείο μου ή να τις στείλω στη μητέρα τους. Θα μπορούσα απλώς να κάνω «υπομονή» και να τις αφήσω να συνεχίσουν να παίζουν και να μαλώνουν. Θα μπορούσα να τις απειλήσω με την επιβολή ορισμένης συνέπειας για την πράξη τους, την οποία όμως δεν επρόκειτο να πραγματοποιήσω, λ.χ. «εάν δεν σταματήσετε να μαλώνετε, ποτέ ξανά δεν θα σας αφήσω να παίξετε εδώ κάτω». Θα μπορούσα να σηκωθώ από την καρέκλα μου και να προσπαθήσω να αποσαφηνίσω ποια απ' τις δύο είχε δίκιο ή άδικο, ή ακόμα, να πάω και να τους δείξω με ποιον τρόπο θα μπορούσε να φτιαχτεί ένας όμορφος καναπές-φρούριο. Ή θα μπορούσα να παρέμβω με τρόπο που θα τις βοηθούσε να βρουν έναν τρόπο επίλυσης του προβλήματός τους, παρέχοντάς τους τα εργαλεία για να το επεξεργαστούν, και επιτρέποντάς τους να μείνουν μόνο εφόσον θα ήταν σε θέση να παίξουν μαζί ήσυχα.

Σε κάθε τέτοια περίπτωση, μπορούμε να παρέμβουμε με πολλούς διαφορετικούς τρόπους. Γνωρίζουμε, άραγε, ποιες είναι οι διαθέσιμες επιλογές μας; Πώς, τάχα, ξέρουμε ποια είναι η καλύτερη; Σκοπός αυτού του βιβλίου είναι να μάθουμε πώς να κάνουμε, ως γονείς, τις καλύτερες επιλογές, καθώς

παρεμβαίνουμε και αλληλεπιδρούμε με τα παιδιά μας.

Το βιβλίο αυτό προήλθε ως καρπός της βαθιάς πεποίθησής μου ότι δεν υπάρχει κλήση μεγαλύτερη από αυτή του γονιού, διότι τίποτε δεν διαπλάθει την ψυχή και τη ζωή ενός ανθρώπου περισσότερο από την αλληλεπίδραση με τους γονείς του. Οι επιλογές που κάνουμε ως γονείς, συχνά με το ένστικτο περισσότερο από ό,τι με τη λογική, έχουν μόνιμο αντίκτυπο στη ζωή των παιδιών μας. Ωστόσο, όταν ως πατέρας, κάθομαι και σκέφτομαι πώς να ανταποκριθώ στην κακή συμπεριφορά του παιδιού μου, η κατάσταση είναι συχνά μπερδεμένη και σύνθετη, και δεν έχω ιδέα τι να πω ή τι να κάνω.

Οι περισσότεροι γονείς θέλουν να μεγαλώσουν παιδιά υγιή, χαρούμενα και πετυχημένα. Οι χριστιανοί γονείς θέλουν να μεγαλώσουν παιδιά που να αγαπούν τον Θεό. Δυστυχώς, λίγοι εξ ημών έχουμε διδαχθεί πώς να το κάνουμε αυτό. Τα παιδιά δεν έρχονται στη ζωή μας με οδηγίες χρήσης, και οι περισσότεροι από εμάς ξοδεύουμε περισσότερο χρόνο μαθαίνοντας πώς λειτουργεί το τηλεκοντρόλ παρά πώς να αναθρέψουμε τα παιδιά μας. Ωστόσο, το να μεγαλώσουμε χαρούμενα και υγιή παιδιά είναι αυτό που μας απασχολεί περισσότερο από όλα, αυτό που επιθυμούμε περισσότερο από όλα.

Τι έχει να προσφέρει αυτό το βιβλίο

Αυτό το βιβλίο είναι οι «οδηγίες χρήσης» που θα ευχόμουν να είχε δώσει κάποιος σε μένα και τη Γεωργία, τη σύζυγό μου, όταν η Κυράννα, το πρώτο μας παιδί, γεννήθηκε πριν από 21 χρόνια. Γράφω αυτό το βιβλίο εν γνώσει μου ότι στα βιβλιοπωλεία αφθονούν τα βιβλία περί γονεϊκότητας, τόσο χριστιανικά όσο και κοσμικά, και πολλά από αυτά είναι πολύ καλά. Στο τέλος υπάρχει ένας κατάλογος των καλύτερων από αυτά.

Αρκετά βιβλία προτείνουν καλές ιδέες αλλά συχνά περιέχουν αντιφατικές προσεγγίσεις και διαφορετικά σημεία έμφασης. Αυτό το οποίο λείπει είναι ένα βιβλίο περί γονεϊκότητας που να συνδέει τους καθημερινούς αγώνες της οικογενειακής ζωής και της γονεϊκότητας με τις αιώνιες αλήθειες της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Αυτό το βιβλίο θα μπορούσε να έχει τον τίτλο, *Βιβλικά Αξιώματα Γονεϊκότητας*. Ωστόσο, υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί τρόποι κατανόησης και ερμηνείας της Βίβλου. Το βιβλίο προσεγγίζει αυτά τα βιβλικά αξιώματα μέσα από το πρίσμα της Ορθόδοξης Παράδοσης, όντας ταυτόχρονα ενημερωμένο για τη σύγχρονη έρευνα περί της ανάπτυξης του παιδιού. Από τον απόστολο Παύλο, στους χρόνους της Καινής Διαθήκης, έως τον άγιο Ιωάννη τον Χρυσόστομο, τον 4ο αιώνα, και από τον όσιο Θεοφάνη τον Έγκλειστο μέχρι και τον όσιο Πορφύριο, τον 19ο και τον 20ό αιώνα, η Ορθόδοξη Παράδοση είναι γεμάτη σοφία και προσφέρει πνευματική καθοδήγηση στη βιβλική οδό της σωτηρίας, η οποία συνάδει με την εμπριθέστερη έρευνα της εποχής μας και αφορά στο πώς εμείς ανταποκρινόμαστε στα παιδιά μας όταν, για παράδειγμα, αυτά μας αντιμιλάνε. Ωστόσο, αυτή η πνευματική καθοδήγηση παραμένει σε μεγάλο βαθμό απρόσιτη στους γονείς, και είναι συχνά αποσυνδεδεμένη από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε ως γονείς μέσα στο σπίτι μας.

Αυτό το βιβλίο θα βοηθήσει τους γονείς να κάνουν τη σύνδεση μεταξύ της πνευματικής ζωής, όπως την κατανοούμε στην Ορθόδοξη Εκκλησία και των διαρκών προκλήσεων της ανατροφής των παιδιών μας· μεταξύ αυτού που ο Θεός έχει αποκαλύψει στους αγίους διαμέσου των αιώνων και αυτού που Εκείνος αποκαλύπτει σ' έναν άλλο άγιο, το παιδί μας, την ώρα που ζωγραφίζει με μαρκαδόρους στον τοίχο. Θέλουμε να συνδέσουμε αυτό που συμβαίνει στην Εκκλησία την Κυριακή

το πρωί με αυτό που συμβαίνει στα σπίτια μας κάθε ημέρα, καθώς αγωνιζόμαστε να σηκώσουμε τα παιδιά απ' τα κρεβάτια τους κάθε πρωί και να φύγουμε απ' το σπίτι χωρίς επεισόδια. Χρειάζεται να κάνουμε αυτές τις συνδέσεις για μας, όχι απλώς για τα παιδιά μας, και χρειάζεται να μάθουμε ότι η οικογενειακή ζωή είναι ένα κοινό ταξίδι που ως άξονα έχει την αγάπη, όχι μια σειρά καθηκόντων προς διεκπεραίωση. Το βιβλίο λαμβάνει υπόψη τις καλύτερες έρευνες πάνω στην ανάπτυξη του παιδιού, και επιχειρεί να τις συνδέσει με τις αιώνιες αλήθειες της χριστιανικής μας πίστης, για να προσφέρει ρεαλιστικές στρατηγικές καθώς διασχίζουμε το πέρασος των προκλήσεων της καθημερινής ζωής.

Είμαι πατέρας επτά παιδιών, και μέσα σε αυτό το βιβλίο περιέχονται τόσο εκείνα που συμβαίνουν στο σπίτι μου, όταν λ.χ. το δίχρονο παιδί μου πετάει το παιχνίδι του μέσα στην τουαλέτα και αυτή βουλώνει, όσο και τα όσα έχω διδαχθεί στα πλαίσια της επαγγελματικής μου σταδιοδρομίας – στη σχολή, στο διδακτικό πρόγραμμα πάνω στην ανάπτυξη των παιδιών που απευθύνεται σε διδακτορικούς φοιτητές και του οποίου έχω την ευθύνη, ως σύμβουλος γάμου και οικογένειας, και παρέχοντας συμβουλευτική σε εκατοντάδες γονείς. Με κουράζουν πάντοτε τα βιβλία περί γονεϊκότητας που είναι γραμμένα δίχως μια από πρώτο χέρι γνώση του πόσο δύσκολο είναι να μεγαλώνεις παιδιά.

Εάν είστε καχύποπτοι όταν ακούτε για γονεϊκές τεχνικές, κάνετε καλά! Το έργο της γονεϊκότητας δεν μπορεί να συρρικνωθεί σε μια σειρά από βήματα, τεχνικές ή στρατηγικές. Στόχος αυτού του βιβλίου είναι να βοηθήσει τους γονείς να κατανοήσουν το πώς οι καθημερινές προκλήσεις της ανατροφής των παιδιών σχετίζονται με την εν Χριστώ πορεία μας, τη δική μας και του παιδιού, αμφότερες στενά συνδεδεμένες με τη ζωή της Εκκλησίας, και το πώς αυτή η σύνδεση μπορεί να

εμπνεύσει τη δική μας ανταπόκριση. Αν καταλάβουμε αυτό, μπορούμε να θέσουμε όλες τις τεχνικές και στρατηγικές που περιγράφονται σε αυτό το βιβλίο στο σωστό τους πλαίσιο. Διαβάζω αυτό το βιβλίο επειδή ενδιαφέρομαι πραγματικά για το παιδί μου, και αναστοχάζομαι τη δική μου προσωπική πνευματική διαδρομή. Αυτή η κατανόηση συνιστά το ορθό πλαίσιο αυτού του βιβλίου.

Στις σελίδες του βιβλίου, χρησιμοποιώ παραδείγματα από τα τελευταία 21 χρόνια της δικής μου ζωής, ως πατέρα ο οποίος προσπαθεί, μαζί με τη Γεωργία, να μεγαλώσει τα επτά παιδιά του: την Κυράννα (σήμερα 21), την Αλεξάνδρα (20), την Κασσιανή (18), τη Νικολία (15), τον Μάρκο (13), τον Γιώργο (11), και τον Αλέξη (8). Στα παραδείγματα που αναφέρω, σημειώνω τις ηλικίες των παιδιών μου κατά τον χρόνο που συνέβη το κάθε περιστατικό. Άλλα συμβάντα και παραδείγματα προέρχονται από γονείς και φίλους που μοιράστηκαν μαζί μου τους δικούς τους αγώνες και εμπειρίες.

Αυτό το βιβλίο δεν έρχεται να επιλύσει τα προβλήματα του παιδιού ή τις προκλήσεις της γονεϊκότητας. Μακάρι να μπορούσα να ισχυριστώ πως υπάρχει τρόπος που θα κάνει τα παιδιά να σταματήσουν να τσακώνονται, να ακούνε αυτά που τους λέμε, να σταματήσουν να αντιμιλάνε, και να συγυρίσουν απλώς τα δωμάτιά τους. Δεν γίνεται όμως να ισχυριστώ κάτι τέτοιο διότι τα παιδιά δεν είναι προβλήματα προς επίλυση αλλά πρόσωπα που προσδοκούν αγάπη και καθοδήγηση. Αυτό το βιβλίο είναι ένας οδηγός για να καταλάβουμε τι συμβαίνει, και για να ανταποκριθούμε αποτελεσματικά σε όλους τους αγώνες που ως γονείς αντιμετωπίζουμε. Η γονεϊκότητα έχει να κάνει περισσότερο με την αγάπη και καθοδήγηση των παιδιών μας μέσα από αυτές ακριβώς τις προκλήσεις, παρά με τον έλεγχο της συμπεριφοράς τους. Οι προκλήσεις που καθημερινά αντιμετωπίζουμε με τα παιδιά μας είναι, ακρι-

βώς, αυτό που ο Θεός μάς δίνει καθώς επιδιώκουμε να τα αναθρέψουμε έτσι ώστε να βαδίσουν την οδό της σωτηρίας. Όσο περισσότερο καταλάβουμε αυτό, τόσο πιο αποτελεσματικοί θα είμαστε ως γονείς και τόσο περισσότερο θα νιώσουμε πως έχουμε τον έλεγχο. Φυσικά, είναι εύκολο να χάσουμε αυτό από το οπτικό μας πεδίο εν μέσω των πυρετωδών απαιτήσεων της κάθε ημέρας.

Δεν είναι ασύνηθες να αισθάνονται οι γονείς την πίεση πως πρέπει τα παιδιά τους να έχουν την τέλεια συμπεριφορά. Αυτό είναι ιδιαίτερος αληθής όταν πηγαίνουμε στην Εκκλησία και, ακόμα περισσότερο, εάν επιχειρήσουμε να γράψουμε βιβλίο περί γονεϊκότητας. Δεν έχω καμία προσδοκία να είναι τα παιδιά μου τέλεια ή να συμπεριφέρονται άψογα. Αυτό που όντως αναμένω είναι να συμπεριφέρονται ως παιδιά. Αυτό το βιβλίο δεν αφορά στο πώς να σταματήσουμε τα παιδιά μας να συμπεριφέρονται ως παιδιά, αλλά το πώς εμείς, ως γονείς, μπορούμε να τα καθοδηγήσουμε καθώς αυτά μεγαλώνουν.

Εάν δείτε τα παιδιά μου, είναι πιθανό να παρατηρήσετε κάποια κακή συμπεριφορά. Είναι ακόμα παιδιά. Και είναι πιθανό πως θα με δείτε κι εμένα να κάνω λάθη ως γονιός. Παραμένω ένας αγωνιζόμενος γονιός. Πόσο συχνά δεν πιστεύουμε πως οι καλοί γονείς, ιδίως οι χριστιανοί γονείς, δεν κάνουν λάθη! Αυτό αποτελεί άρνηση της ίδιας της φύσης της χριστιανικής ζωής, της πνευματικής προόδου και της γονεϊκότητας. Όλοι μας εξακολουθούμε να μαθαίνουμε, και εξακολουθούμε να κάνουμε λάθη. Αυτό το βιβλίο δεν αφορά στο πώς να γίνεις τέλειος γονιός αλλά στο πώς να τελειωθείς εν Χριστώ ως γονιός.

Τέλος, αυτό το βιβλίο δεν αφορά μόνο σε ορθόδοξους γονείς. Σε μια κοινωνία που επιτρέπει την ευδοκίμηση τεράστιας ποικιλίας χριστιανικών παραδόσεων, αυτό το βιβλίο απευθύνεται σε κάθε γονιό που ενδιαφέρεται να μάθει για

την αρχαία χριστιανική πίστη και το πώς αυτή η πίστη μπορεί να μεταμορφώσει τον τρόπο με τον οποίο μεγαλώνουμε τα παιδιά μας εν Κυρίω. Αυτό το βιβλίο αφορά σε κάθε γονιό που ενδιαφέρεται να μάθει πώς θα προβαίνει σε συνειδητές επιλογές· στοχεύει να ρίξει λίγο φως στο μυστήριο της γονεϊκότητας ώστε να δώσει στους γονείς τη δυνατότητα να επιλέξουν το πώς θα διαχειριστούν τους καθημερινούς αγώνες της οικογενειακής ζωής.

Α, παρεμπιπτόντως, πώς πιστεύετε ότι ανταποκρίθηκα τελικά στον τσακωμό των κοριτσιών μου για τα μαξιλάρια του καναπέ; Οι απαντήσεις σε αυτό το ερώτημα, αλλά και σε πολλά ακόμα διλήμματα γονεϊκότητας, βρίσκονται στις σελίδες αυτού του βιβλίου. Στοιχηματίζω πως, όταν θα διαβάσετε το βιβλίο, θα ανταποκριθείτε ακόμα καλύτερα από μένα σε ανάλογη περίπτωση. Καλή ανάγνωση!